ARCHEOLOGIENOTA

WAREGEM CASTORWEGEL
(prov. WEST-VLAANDEREN)

PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

Auteurs: Daphné VERAART, Sadi MARÉCHAL

Monument Vandekerckhove nv
Oostrozebekestraat 54
8770 INGELMUNSTER

Afdeling Archeologie
Projectcode: 2016K299

- **Administratieve gegevens**

➔ Initiatiefnemer: Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen (VMSW), Koloniënstraat 40, 1000 Brussel
➔ Erkende archeoloog: Daphné Veraart, OE/ERK/Archeoloog/2017/00185
➔ Erkende archeoloog rechtspersoon: Monument Vandekerckhove nv, Oostrozebekestraat 54, 8770 Ingelmunster, OE/ERK/Archeoloog/2015/00031
➔ Locatiegegevens: Waregem, Alcide de Gasperilaan (zie plan in bijlage 2 en 3 bij het verslag van resultaten bureauonderzoek)
➔ Lambertcoördinaten: Xmin: 82292, Ymin: 173149; Xmax: 82480 , Ymax: 173334
➔ Kadastergegevens**:**Waregem, afdeling 3, sectie F, percelen 219k5, 253g, 251c (zie plan in bijlage 3 bij het verslag van resultaten bureauonderzoek)

- **Aanleiding vooronderzoek**

➔ zie het verslag van resultaten bureauonderzoek

- **Resultaten vooronderzoek zonder ingreep in de bodem**

➔ zie het verslag van resultaten bureauonderzoek

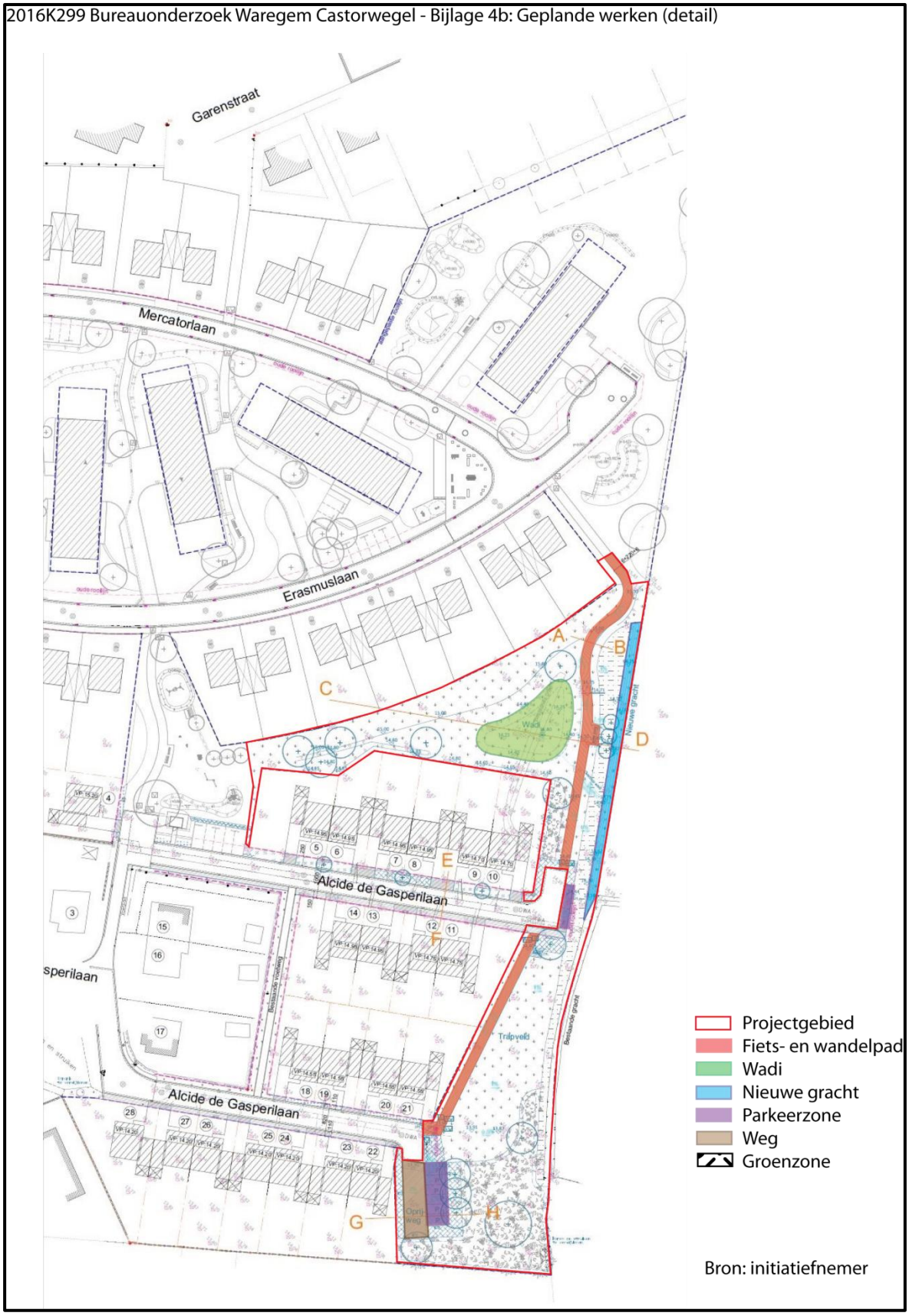
- **Gemotiveerd advies**

Het uitgevoerde bureauonderzoek is volledig, alle relevante beschikbare bronnen zijn teruggevonden en zijn geraadpleegd. Op basis van het verslag van resultaten van het bureauonderzoek kan worden vastgesteld dat er zich mogelijk een site met walgracht bevindt op het zuidelijke deel van het projectgebied. Op de kaart van Ferraris is namelijk zichtbaar hoe twee gebouwen en een deel van een gracht binnen/langs het projectgebied zouden vallen. Naar analogie met gelijkaardige sites in de omgeving, zou het een hoeve uit de late middeleeuwen kunnen betreffen. De aan- of afwezigheid van eventuele archeologische sporen uit vroegere periodes (steentijden tot volle middeleeuwen) kan op basis van de bureaustudie niet gestaafd worden. Wel zijn er verschillende archeologische sites gekend in de onmiddellijke omgeving van het projectgebied. Bovendien lijkt de bodem niet verstoord te zijn door recent verstoringen, wat de bewaring van potentiële sites ten goede komt. Aangezien de geplande werken een bodemverstoring van 30 tot 80cm onder het maaiveldniveau voorzien en de bouwvoor gemiddeld 30 tot 50cm dik is, kunnen we uitgaan van een verstoring van potentiële archeologische sites. Het verwachtingspatroon voor steentijdsites is laag, waardoor er geen landschappelijke of archeologische boringen worden geadviseerd,

maar meteen proefsleuvenonderzoek. Dit is namelijk de beste manier om sporen uit de periodes na de steentijden (paalsporen, kuilen, lijnelementen, e.d.m.) te ontdekken. Indien toch lokaal enig potentieel aan steentijd naar boven komt, kan men alsnog lokaal overgaan tot archeologische boringen. Via proefsleuven kan ook meer informatie worden ingewonnen over de exacte locatie en aard van mogelijke sporen van de site aangegeven op de Ferrariskaart. Verder vooronderzoek met ingreep in de bodem zou dus zeker resulteren in een kennisvermeerdering. Aangezien het terrein nog in gebruik is door een projectontwikkelaar en deels als landbouwgrond, moeten de proefsleuven worden uitgevoerd in uitgesteld traject. Hieronder worden de voorwaarden beschreven waaraan deze onderzoeksmethode moet voldoen.

- **Planafbakening**

De totale site heeft een oppervlakte van ongeveer 5140m^2. Op het merendeel van het gebied zal een bodemverstoring worden veroorzaakt. Enkel het gedeelte van de geplande werken dient onderzocht te worden door middel van proefsleuven (zie figuur 1).

Figuur 1: Plan met aanduiding van de precieze plaats de geplande werken (bron: initiatiefnemer)

- **Vraagstelling**

Het doel van het onderzoek is om te achterhalen of er op het terrein één of meerdere archeologische sites aanwezig zijn en te bepalen welke maatregelen dienen te worden genomen voorafgaand aan de ontwikkeling van het projectgebied. Hieronder worden de specifieke (niet limitatieve) onderzoeksvragen per methode weergegeven. Elke onderzoeksmethode is succesvol beëindigd wanneer haar vraagstellingen succesvol kunnen worden beantwoord. Zolang niet alle onderzoeksvragen succesvol kunnen worden beantwoord, dient men over te gaan op de volgende onderzoeksmethode zoals besproken in hoofdstuk 2.4 van het Verslag van Resultaten.

  - **Proefsleuven/proefputten:**
    - Zijn er archeologische sporen aanwezig?
    - Welke is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?
    - Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
    - Zijn er sporen zichtbaar die te relateren zijn aan de site met walgracht?
    - Is de omgrachting nog aanwezig? Hoe wordt deze gekenmerkt? Tot op welke diepte is deze bewaard?
    - Zijn er vondsten die een aanduiding kunnen geven van de datering van deze site met walgracht?
    - In welke periode kan deze site gedateerd worden? Is er een fasering te bemerken?
    - Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
    - Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten?
    - Welke is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?
    - Kan worden uitgesloten dat er voor de periodes volgend op de prehistorie een archeologische site aanwezig is binnen het projectgebied?

- **Plan van aanpak**

  - **Proefsleuven/proefputten**

Teneinde na te gaan of er archeologisch relevante grondsporen aanwezig zijn binnen het onderzoeksgebied, dient gebruik gemaakt van de inplanting van parallelle ononderbroken proefsleuven over het volledige onderzoeksgebied. Bij de inplanting bedraagt de afstand tussen de proefsleuven minimum 12m en maximum 15m (van middenpunt tot middenpunt). Voor de uitgraving wordt gebruik gemaakt van een niet-getande graafbak. De sleuven zijn 1,80 tot 2m breed en bij voorkeur noordwest-zuidoost georiënteerd, met

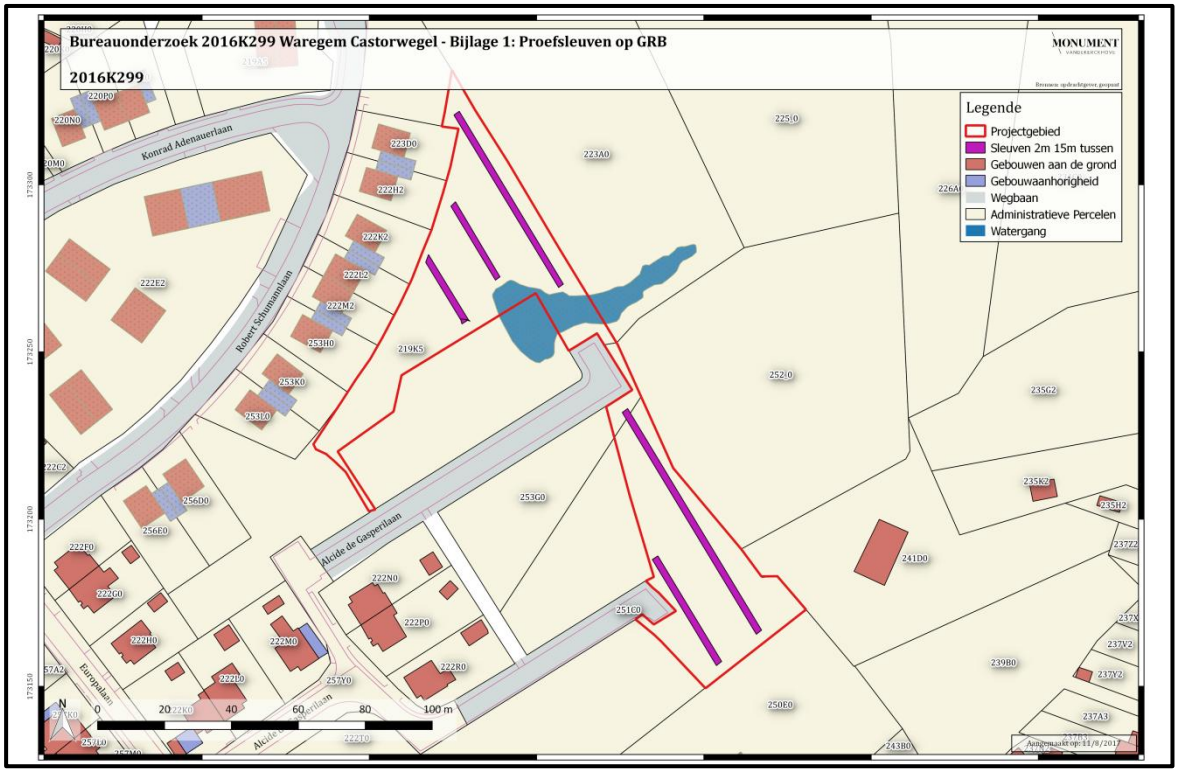
de lengterichting van het perceel mee. Op die manier zijn lange ononderbroken sleuven mogelijk. Per sleuf en minstens om de 50m wordt machinaal een profielput aangelegd, op een dermate manier dat er een geschrankt patroon ontstaat en men in feite om de 25m een zicht heeft op de bodemopbouw van het onderzoeksterrein.

Er worden extra volgsleuven, dwarssleuven of kijkvensters aangelegd om beter inzicht te krijgen in de aard van de aangetroffen archeologische sporen. Er wordt 10% van de onderzoekbare oppervlakte opengelegd door middel van sleuven en 2,5% door middel van volgsleuven, dwarssleuven of kijkvensters. Op die manier is er een maximale info voor een minimale kost.

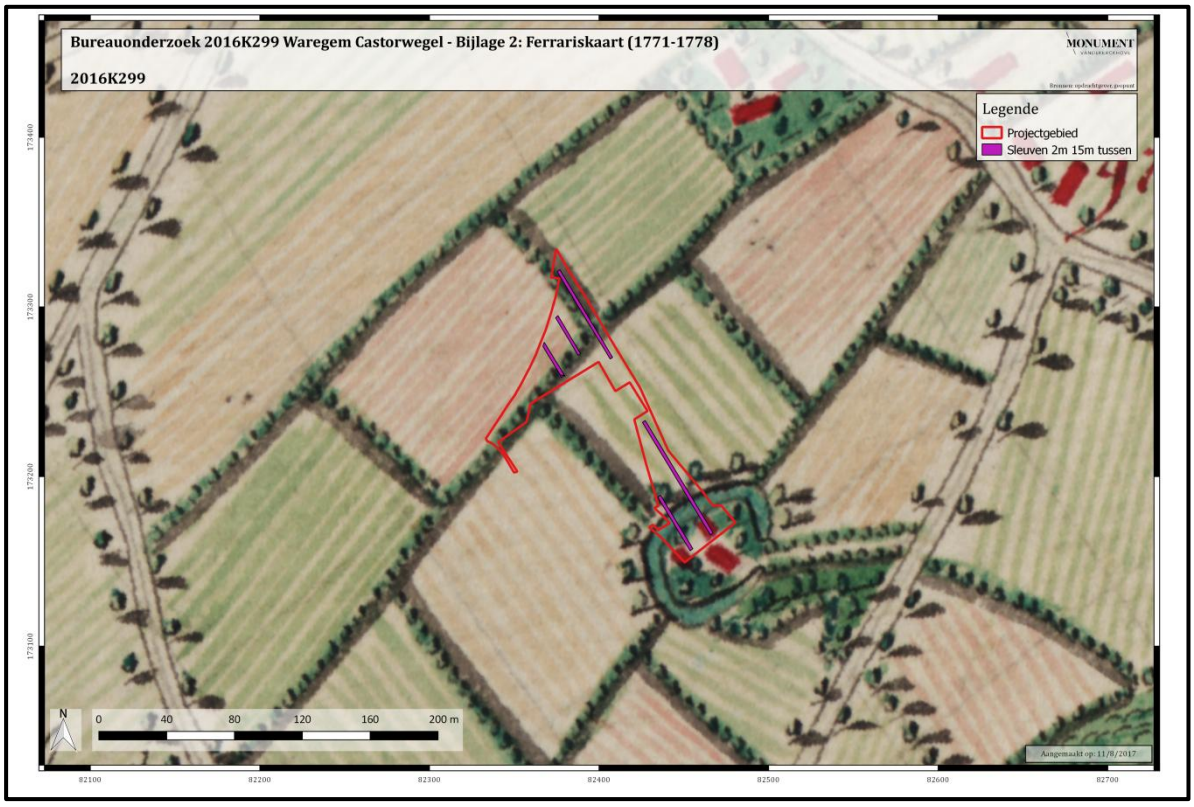
De grond wordt gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. Het dichten gebeurt op zo'n manier dat de originele bodemopbouw opnieuw bekomen wordt en dat de draagkracht van de bodem minstens gelijk is aan de draagkracht voorafgaand de start van het veldwerk. Indien nodig worden kwetsbare sporen (vb. brandrestengraven) afgedekt met waterdoorlatende doek.

Op figuur 2 (zie ook bijlage 1) staat een voorstel voor de inplanting van de proefsleuven afgebeeld.[1] Hierdoor kan meer informatie worden verkregen over de site die staat afgebeeld op de kaart van Ferraris (zie figuur 3 en bijlage 2). Het is echter aangewezen dat het exacte sleuvenplan opnieuw wordt geëvalueerd door de erkende archeoloog die het proefsleuvenonderzoek zal uitvoeren, en dit in overleg met de initiatiefnemer (die eventuele randvoorwaarden kan opleggen) en rekeninghoudend met externe omstandigheden (bvb. terreinsituatie op moment van uitvoering, aanwezige begroeiing,…).

[1] De watergang aan de oostzijde is reeds deels gedempt in het zuidwesten, maar de grond blijft er drassig en is gevoelig voor waterstagnatie. Daarom werden de proefsleuven ingekort om wateroverlast in de sleuf te voorkomen.

Figuur 2: Proefsleuvenplan op GRB (bron GRB: www.geopunt.be).

Figuur 3: Proefsleuvenplan op de Ferrariskaart (bron: www.geopunt.be).

Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage van de hierboven beschreven methodes dienen te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. De diverse fases van vooronderzoek moeten niet uitgevoerd worden indien de geplande bouwwerken, waarvoor deze archeologienota wordt opgesteld, niet zullen worden uitgevoerd. Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling kan beantwoord worden. Het gefundeerd kunnen beantwoorden van de vraagstelling is dus het evaluatiecriterium aan de hand waarvan de erkende archeoloog zal bepalen of het onderzoeksdoel succesvol bereikt is.

- **Gewenste competenties**

➔ In het kader van het proefsleuvenonderzoek dient het team te bestaan uit minstens 2 archeologen waarbij minstens één van de uitvoerende archeologen ten minste 220 werkdagen veldervaring heeft met onderzoek op zandbodems en beide beschikken over minstens 20 werkdagen veldervaring wat betreft proefsleuvenonderzoek.
➔ Gedurende het veldwerk dient een aardkundige op afroep beschikbaar te zijn op het terrein. De aardkundige moet beschikken over aantoonbare ervaring met zandbodems.

- **Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk**

Er zijn geen voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk.

Bureauonderzoek 2016K299 Waregem Castorwegel - Bijlage 1: Proefsleuven op GRB

2016K299

MONUMENT VANDEKERCKHOVE

Bronnen: opdrachtgever, geopunt

Legende
- Projectgebied
- Sleuven 2m 15m tussen
- Gebouwen aan de grond
- Gebouwaanhorigheid
- Wegbaan
- Administratieve Percelen
- Watergang

Konrad Adenauerlaan
Robert Schumannlaan
Alcide de Gasperilaan
Europalaan

220H0 219A5 220P0 220N0 220M0 223D0 222H2 222K2 222L2 222M2 253H0 253K0 253L0 219K5 225_0 223A0 226A 252_0 235G2 222E2 222C2 256D0 256E0 253G0 235K2 235H2 237Z2 241D0 222F0 222G0 222H0 222N0 222P0 222M0 222R0 251C0 237X 237V2 239B0 237Y2 257A2 222L0 257Y0 250E0 237A3 257K0 257L0 257M0 222T0 243B0 237B3 237N2

N

0 20 40 60 80 100 m

173300 173250 173200 173150

82300 82350 82400 82450 82500 82550

Aangemaakt op: 11/8/2017

Bureauonderzoek 2016K299 Waregem Castorwegel - Bijlage 2: Ferrariskaart (1771-1778)

2016K299

MONUMENT VANDEKERCKHOVE

Bronnen: opdrachtgever, geopunt

Legende

- Projectgebied
- Sleuven 2m 15m tussen

N

0 40 80 120 160 200 m

Aangemaakt op: 11/8/2017

173400
173300
173200
173100

82100 82200 82300 82400 82500 82600 82700